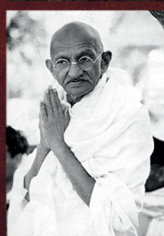

ВЕЛИКОТО ДЕЛО НА ЖИВОТА ТИ

*Пътешествието
към истинското ти призвание*

СЕРИЯ • ПОЗНАЙ СЕБЕ СИ •

СТИВЪН КОУП

ВЕЛИКОТО ДЕЛО
НА ЖИВОТА ТИ

---

*Пътешествието
към истинското ти
призвание*

С Т И В Ъ Н
К О У П

Стивън Коуп е старши изследовател и директор на Института за необикновен живот в Крипалу, център за йога и здраве, Ленъкс, Масачузетс – най-големия йогистки изследователски институт в западния свят. Пише и преподава за връзката между източните съзерцателни традиции и западната философия и психология.

Автор е на още три книги, включително бестселъра *Йога и търсенето на истинския Аз*.

В наше време смазващите реалности на всекидневния живот ни карат да се изправим пред един основен въпрос: Как да осъществим истинското си призвание? Специалистът по йога Стивън Коуп казва, че за да имаш удовлетворяващ живот, трябва да откриеш съкровената мисия, скрита в сърцевината на същността ти. Във *Великото дело на живота ти* Коуп описва процеса на отключване на уникалната възможност, заложена във всяка човешка душа. Тайната, уверява ни той, можем да открием на страниците на двухилядолетната класическа духовна творба *Бхагавад гита* – древна алегория за пътя към призванието (наречено от духовните учители дхарма), разказана чрез изумителния диалог между прочутия стрелец Арджуна и божествения му наставник Кришна. Коуп превежда читателя през този свещен диалог, описва живота на известни западни личности – Джейн Гудол, Уолт Уитман, Сюзан Б. Антъни, Джон Кийтс, Хариет Тъбман. Тази книга включва обикновени и необикновени истории за следването на пътеката към дхармата, всички те илюстрират огромното значение и приложимост на класическата йога философия в съвременния свят.

Аз съм трогнат и вдъхновен от *Великото дело на живота ти*,
от яснотата и красотата в живота на хората, описани в нея,
и от непреходността на дхармата.

Д Ж А К К О Р Н Ф И Й Л Д

автор на „Път със сърце“

Стивън Коуп е впрезнал докрай блестящия си ум и огромното си
сърце, за да улови мъдростта и духа на една от най-почитаните
и проникателни свещени книги в историята на човечеството.
Великото дело на живота ти е забележително свидетелство
за силата на нейните учения и за вечната светлина, която
те хвърлят върху начина, по който всеки от нас може да съгради
най-прекрасния си живот. Книгата е задължително четиво
за всеки, устремил се към трайно щастие и удовлетворение.“

Р О Д С Т Р А Й К Ъ Р

автор на „Четирите желания“

Блестящата интерпретация, която Стивън Коуп прави на *Бхагавад
гита* за съвременните търсещи, отстъпва само на възможността
великият бог Кришна да се появи лично в колесницата ви – или до вас
в колата ви – и да ви изнесе вдъхновяваща реч, докато пътувате
за работа. Майстор разказвач, Коуп разглежда живота на обикновени
и необикновени хора през призмата на древната мъдрост на *Гита*,
за да покаже как всеки от нас може да открие и прояви уникалното
си призвание. Той оставя читателите си едновременно смирени
и вдъхновени.

А Н К Ъ Ш М А Н

автор на „Просветление за идиоти: роман“

Книгата дава едно безстрастно, но властно обещание: наистина
е възможно животът ви да бъде проявление на сърцето и душата
ви. Разказвайки майсторски за необикновени и „обикновени“ хора,
Стивън Коуп разкрива непреходната мъдрост в ученията
на *Бхагавад гита*, които могат да осветят пътеката ви. Тази книга
е вдъхновяващо и завладяващо четиво!

Т А Р А Б Р А Х

автор на „Радикално приемане“

Кой друг би могъл да свърже древната мъдрост на *Бхагавад гита* с нашето съвремие по такъв удивителен начин? Стивън Коуп е майстор разказвач, който ме грабна още от първата глава и ме държи до последния ред. Приятелите му станаха мои приятели, героите му – мои герои и техните триумфи и несгоди ме докоснаха дълбоко. Авторът внимателно ни напомня, че тези дълбоки учения могат да ни помогнат да проявим собствената си дхарма и да правим „дребни неща с огромна любов“.

ЛИНДА СПАРОУ

главен редактор на „Йога Интърнешънъл“
и автор на „Йога и здраве за жени“

Великото дело на живота ти е изключително ценна книга. В нея Стивън Коуп размишлява върху дълбокия смисъл на *Бхагавад гита* и го прилага към съвременния живот. Изследвайки зова на дхармата, той предава древното учение по начин, който дълбоко ще ви мотивира. Това е много важно за начинаещите в йога практиката и е вдъхновяващо за напредналите ученици и йога инструкторите.

ПАТРИША УОЛДЪН

йога инструктор и съавтор на книгата „Йога и здраве за жени“

Стивън Коуп представя проникновеното си виждане за ролята на дхармата – така, както Кришна я обяснява на Арджуна в непреходната свещена книга *Бхагавад гита*. Умело влитайки историята на Арджуна в живота както на велики, така и на обикновени мъже и жени, Коуп показва как мъдростта на Гита може да превърне действията ни в духовна практика и да ни води към висша свобода и удовлетворение.

ПАНДИТ РАДЖМАНИ ТИГУНАИТ

председател и духовен глава на Хималайския институт

СТИВЪН КОУП

с е р и я • п о з н а й с е б е с и .

Превод от английски
Станислава Миланова

Великото дело на живота ти

*Пътешествието
към истинското ти призвание*

Ако искате да закупите книги на ИК „Кибеа“, можете да ги поръчате чрез най-близкия до вас книготърговец, или на телефон (02) 988 0193, както и на електронните ни пощи bookstore@kibea.net и office@kibea.net.

ЦЕНТЪР ЗА КНИГИ И ЗДРАВЕ „КИБЕА“

София 1000, ул. „Д-р Вълкович“ №2А
(близо до ул. „Ангел Кънчев“ и ул. „Солунска“)
Фирмена книжарница: 988 0193

Stephen Cope
THE GREAT WORK OF YOUR LIFE

Copyright © 2012 by STEPHEN COPE
This translation published by arrangement with Bantam Books,
an imprint of TheRandom Publishing House, Inc.

Всички права запазени.

© Издателска къща „Кибеа“, 2015
© Станислава Миланова, превод, 2014
© Красимира Деспотова, графичен дизайн, 2015

ISBN 978–954–474–669–8

*Посвещавам
на първите си учители,
Уилсън Мартиндейл Комптън
и Хелън Харингтън Комптън,
чийто живот бе пример
за благородство.*

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	10

Ч А С Т   I

СЪВЕТЪТ НА КРИШНА НА БОЙНОТО ПОЛЕ	29
Глава 1: Четириите стълба на дхармата	35

Ч А С Т   II

ПЪРВИЯТ СТЬЛБ: РАЗПОЗНАЙ ДХАРМАТА СИ	49
Глава 2: ДЖЕЙН ГУДОЛ: Вярвай в дарбата	55
Глава 3: ХЕНРИ ДЕЙВИД ТОРО: Мисли за малкото като за голямо	73
Глава 4: Вслушай се в повика на времето	90

Ч А С Т   I I I

	ВТОРИЯТ СЪЛЪБ: ДАЙ ВСИЧКО ОТ СЕБЕ СИ!	107
Глава 5:	РОБЪРТ ФРОСТ: Открий кой си и осъзнато бъди себе си	115
Глава 6:	СЮЗАН Б. АНТЪНИ: Обеднявай!	136
Глава 7:	КАМИЙ КОРО: Практикувай съзнателно	157

Ч А С Т   I V

	ТРЕТИЯТ СЪЛЪБ: ДИСТАНЦИРАЙ СЕ ОТ РЕЗУЛТАТИТЕ	181
Глава 8:	ДЖОН КИЙТС: Позволи на желанието да породи стремеж	191
Глава 9:	МАРИОН УУДМАН: Когато се появят трудности, приеми ги като дхарма	220
Глава 10:	ЛУДВИГ ВАН БЕТХОВЕН: Превърни раната в светлина	247

Ч А С Т   V

	ЧЕТВЪРТИЯТ СЪЛЪБ: ОСТАВИ ВСИЧКО НА БОГ	273
Глава 11:	ХАРИЕТ ТЪБМАН: Върви с вяра	286
Глава 12:	МОХАНДАС К. ГАНДИ: Сведи се до нула	311
	ЕПИЛОГ	335

Бележка към читателя

Това е книга за дхармата* — за призванията и мисиите. Тя съдържа разкази за необикновени личности — истински истории за живота им, които на мнозина от нас вече са познати и на които се възхищаваме. Книгата включва и разкази за така наречените от мен „обикновени житейски съдби“ — съдби, които в много отношения приличат на моята и на вашата. Включил съм ги неслучайно: невъзможно е да разбереш истината за дхармата, без да се вгледаш внимателно в живота и преживяванията на реални хора. Но описвайки възможно най-достоверно тези обикновени съдби, аз се изправих пред трудно предизвикателство: как да разкажа личните истории на моите приятели, ученици и колеги, без да наруша анонимността им? Избрах да изградя обобщени образи, измислени персонажи и диалози, придържайки се възможно най-плътнo до емоционалната и психологическа истина на реалното преживяване. Мнозина, разбира се, ще разпознаят части от себе си в тези обобщени персонажи и диалози, но с изключение на неколцината герои, които назовавам с истинските им имена, „обикновените“ хора в тази книга не са действителни личности. И още една уговорка: това е изследване на дхармата в светлината на ученията на двухилядигодишната *Бхагавад гита*. Но, бързам да подчертая, че то по никакъв начин не претендира да е научно тълкуване на свещения ръкопис. Има множество чудесни научни трактовки на това велико писание. Моята книга е нещо съвсем различно — тя е своеобразен разказ за тридесетгодишното занимание на един практик с *Гита*. Целта ѝ е проста: да пробуди обикновения читател за гения на великолепия древен текст и да изясни — чрез различни човешки истории — някои от най-важните ѝ житейски принципи. Надявам се читателят, след като бъде пробуден за този гениален текст, да усети импулс да изучи сложните и скрити учения на *Гита* — и тогава истински дълбоките трактовки на текста ще станат по-полезни и дори безценни.

---

* Дхарма — санскритско понятие, буквално означаващо „това, което поддържа, подкрепя и съдържа регулация ред на природата“. Най-простото му значение е на универсален закон за живота, правила и начин на поведение, необходими за постигане на естествения ред на нещата. В източните философии се използва в смисъл на истина, съдба, призвание или служене. — Бел. ред.

*Всеки е призван да бъде някой:
но трябва ясно да си дадем сметка,
че за да осъществим това призвание,
можем да бъдем само едно нещо – себе си.*

ТОМАС МЕРТЪН

ВЪВЕДЕНИЕ

От какво се боиш най-много в живота?

Кой е най-големият ти страх? Сега?

Когато си задавам този въпрос, отговорът е следният: страхувам се, че ще умра, без да съм живял пълноценно. Е, добре, страхувам се и от болката – включително и от мъчителна смърт. Но то е за по-нататък. В настоящия момент се страхувам най-вече да не пропусна някоя великолепна възможност. Страхувам се, че може би не съм рискувал достатъчно, за да я открия. Че може да съм живял прекалено предпазливо, безопасно.

Томас Мертън казва: „Онова, от което се страхуваш, ти показва какво търсиш.“

Мисля, че в моя случай това е абсолютно вярно. И навлязъл сериозно в средната възраст, усещам, че *търсачът* в мен започва леко да се отчайва.

Един от начините, по които се проявява отчаянието ми, е четенето. Винаги съм бил четящ човек, разбира се, но напоследък го правя трескаво: станах *ненаситен* читател. Жадувам да чуя как другите са отговорили на моите въпроси – особено

онези, които вероятно са експерти по темата за възможностите: Томас Мертън, Гари Уилс, Хенри Дейвид Торо, Ани Дилард, Жан-Пиер дьо Косад, Карън Армстронг, Емили Дикинсън, Робърт Фрост. Това са само някои от примерите за борбата да живееш пълноценно, които обитават ума ми. На какво биха могли да ме научат те за отчаянието и реализацията?

И така, аз чета. Обикновено от 8 до 11 часа всяка вечер — често подпрян в леглото с купчина книги на масата. Чета с химикалка в ръка и водя оживени разговори с авторите. Пиша в полетата, поставям възкликателни и звездички; чертая стрелки от една страница към друга, проследявайки споровете.

От време на време в търсенето си на отговори се натъквам на изречение, което сякаш буквално ми крещи от страницата. Ето нещо, което неотдавна прочетох в *Гностично евангелие от Тома*¹.

Ако проявиш онова, което носиш в себе си, проявеното ще те спаси; ако не проявиш онова, което носиш в себе си, неп проявеното ще те унищожи.

Моля?

Изправих гръб. Оградих цялото изречение.

Ако проявиш онова, което носиш в себе си, проявеното ще те спаси; ако не проявиш онова, което носиш в себе си, неп проявеното ще те унищожи.

Трябва да призная, че втората част на твърдението ме блъсна по-силно. Ще ме унищожи?

Сега, като се връщам към този момент, осъзнавам, че съм усетил удара на втората част от фразата само защото истински бях изживявал верността на първата.

Наистина познавам усещането да проявиш онова, което носиш в себе си. През по-голямата част от живота ми тези моменти на проявяване бяха мимолетни. Но на два пъти задър-

жах усещането за период от по няколко години. И двата пъти пишех книга. Писането изискваше да дам всичко от себе си, че и отгоре. Изтърбуши ме. Но продължавах да се връщам отново и отново към заниманието си. Продължавах да давам най-доброто, на което бях способен. Не мога да кажа дали завършените книги са добри или лоши. Някои ги харесват, други – не. Така или иначе, струва ми се, че самото *усилие за написването им*, ме спаси. По-късно си дадох сметка, че *писането* не ме изцеди, не ме пресуши, въпреки че мнозина (включително и аз) смятат, че би трябвало. Но наистина ме изтърбуши.

Имам приятели, които успяват да проявят онова, което носят в себе си. Вижда се по лицата им. Тези хора скачат от леглото сутрин. Гмурват се в дълбокото. Свързват се с уникалния си гений и го проявяват. Разкриват уникалната си гледна точка, идиосинкретичната си мъдрост. Изживяват проявяването си. И нека ви кажа – те *грезят*.

Такъв – изпълнен със светлина – живот може да се прояви във всяка сфера. Между другото, нито един от моите греещи приятели не пише книга. Един от тях, Марк, е зает със създаването на нова институция – алтернативна забавачка. Приятелката ми Санди е потънала във великото изкуство да се грижи за пациенти в хоспис. (Можете ли да си представите да скачате от леглото сутрин, за да се срещате с умиращи? Е, тя го прави. И аз *мога* да си го представя.) Друга моя приятелка се е заела с овладяването на струнните квартети на Бетховен. Упражнява се ден и нощ. Приятелят ми Дейвид гори – създава напълно нов жанр пейзажна живопис. Алън е запленил от градинарското изкуство или просто от изкуството да живее сред природата. Сестра ми Арли се е заела с неразбираемата за мен задача да бъде майка на подрастващ – но с такъв плам, че не е за вярване.

Имали ли сте периоди от живота, когато сте скачали от леглото сутрин, за да прегърнете деня? Щом това ви се случи,

щом поживеете по този начин, дори и за няколко часа, никога вече няма да се задоволите с друг начин на живот. Всичко „делнично“ ще ви се струва сиво и безвкусно; ще бъде, по думите на Хенри Дейвид Торо, „разсейване“.

Може би тук ще възразите: нещата не са така черно-бели. Човек не може да живее по този начин постоянно. Вероятно авторът на тази книга просто е в период на суша – нещо подобно на онова, което християнските светци наричат „оттегляне в пустинята“. Може би тези периоди на суша всъщност са също толкова продуктивни – и точно толкова необходими, колкото и гъждовните периоди. Може би е невъзможно дори да мечтаеш да проявиш онова, което носиш в себе си, без да си преминал през безводие.

Има логика. Отстрани е невъзможно да кажеш кой *проявява* и кой – *не* онова, което носи в себе си. Погледнато от друг ъгъл, може би скачането от леглото сутрин има неясна връзка с проявяването.

И все пак, съгласете се, че има огромна разлика между преживяването в пустинята на светците и безкрайното гледане на телевизия, нали?

Но засега ето един експеримент. За момент спрете да четете и си задайте следните въпроси: Пълноценно ли живея точно сега? Проявявам ли всичко, което *мога* да проява? Черпя ли от безмерната съкровищница, която знам, че нося в себе си? Съкровищницата на гения? Осъществявам ли мисията си? Готов ли съм да положа всички усилия, за да предложа гениалните си дарби си на света?

Честно казано, когато лично аз си задавам тези въпроси, се чувам да си отговарям (пристъпвайки от крак на крак): „Ами да, тъкмо съм в процес на създаване на нов *план*, който отново ще ме накара да се чувствам истински жив.“ Хмм. Това е „не“, нали? Но *защо* за мен в момента е „не“? И какво мога да на-

правя по въпроса? Имам ли някакъв контрол над тези неща? Или е просто: ами, какво да се прави, карма?

Тревогите ми относно личностната ми реализация се проявяват почти всеки ден в професионалния ми живот. Аз работя в един от най-големите холистични центрове в Америка – Центъра Крипалу за йога и здраве. Всяка година в този просторен бивш йезуитски манастир, кацнал високо в хълмовете на Бъркшир, в Западен Масачузетс, идват повече от 35 000 души. Гостите ни пристигат с различни мотиви: йога, медитация, самоизследване, търсене на съмишленици и партньори, здравословен живот. И почти всеки от тях идва при нас в определен етап от пътя си към откриването на тази загадъчна и скрита вътрешна възможност, за която става дума в *Евангелието от Тома*.

Ето ви една истинска история: винаги, в началото на обучението на хората тук, в Крипалу, ги моля да споделят за какво са дошли. Седемдесет и пет процента заявяват направо: „Искам да се завърна към истинската си същност.“ Почти винаги точно с тези думи. „Да се завърна към истинската си същност.“ Къде всъщност са били тези хора, откъде идват? Предполагам, от същата точка като мен напоследък: объркани. Парализирани от съмнението. Плъзгащи се. Носещи се. Омагьосани от старите, добре познати разсейвания. (А някои може би са били в пустинята...))

Повечето ни гости идват в нашия център, защото знаят, че йога традицията се занимава почти изцяло – всъщност е обсебена – от проблема за пълноценния живот. Йога традицията е нещо като каталог на различните методи за пълноценно съществуване, открити от хората през последните три хиляди години. Това включва всичко – от най-странните дие-ти в света до най-неуловимите форми на молитва, медитация

и екстатично преживяване. Един от великите архетипове на йога традицията е *дживанмукта* (душа, освободена от карма, пробудена душа). *Пробудената душа*. Харесвам този аспект на йога, защото означава *буден в този живот* – не в отвъдното или в небесното царство, или в екзалтирано ментално състояние. И така, тези съвременни търсачи идват за йога, за да намерят – както правех и правя аз – вдъхновение за живот.

Йога традицията изключително много се интересува от идеята за вътрешните възможности, заложили във всяка човешка душа. Йогините настояват, че всяко човешко същество има свое уникално призвание. Наричат го *дхарма*. Дхарма е могъща санскритска дума, наситена със смисъл – като онези животинчета-гъби, които увеличават размера си до шест пъти при потапяне във вода. Дхарма носи смисъла на „пъттека“, „учение“ или „закон“. За нашите цели в настоящата книга ще означава предимно „призвание“ или „свещен дълг“. Във всички случаи обаче, тя означава предимно *истина*.

Йогините вярват, че най-голямата ни отговорност в живота е към тази вътрешна възможност – към тази дхарма – и смятат, че дълг на всяко човешко същество е да изяви напълно, изцяло и докрай собствената си идиосинкретична дхарма.

Повечето хора, които обучавам в Крипалу, веднага схващат идеята за дхармата. Често те се чувстват успокоени, че някой си е направил труда *да даде име* на този настойчив и изтощителен повик, просветващ и угасващ в ума им от толкова време като недобре свързана с контакта лампа.

Йогините не само са *назовавали* този скрит вътрешен гений, но са създали и подробен метод за разкриването и осъществяването му. Всъщност, древният трактат, в който е описан този метод, е и най-важната и обичана книга във философията на йога.

Говоря, разбира се, за двухилядолетния трактат за йога, наречен *Бхагавад гита* или *Божествена песен*. Това е най-великата световна свещена книга за дхармата.

В Индия всеки селянин знае историята на *Гита*. Това е историята за воина Арджуна и божествения му наставник Кришна. Арджуна е най-великият воин на своето време, но изумително прилича на самите нас: невероятно невротичен и изпълнен с всички съмнения и страхове, които изпълват и нас. *Гита* разказва как Кришна учи Арджуна да прегърне свещеното си призвание. В Индия Кришна и Арджуна са изобразявани навсякъде и тяхната история може да се види в храмови рисунки и икони, така че дори неграмотните знаят сюжета. В продължение на две хиляди години хората четат и напаяват *Гита* всекидневно, точно както ние четем *Библията*, *Тората* или *Корана*. *Гита* е единствената книга, която Ганди взима със себе си в затвора и една от малкото, които Хенри Дейвид Торо взема докато живее край езерото Уолдън*.

За първи път чух историята за Кришна и Арджуна на един курс по световна литература в колежа. Прочетох книгата. Изслушах всички лекции. И май се представих добре на курса. Но, честно казано, така и не разбрах за какво беше цялата врява.

После всичко това се промени. Сега, навлязъл сериозно в средната възраст, *разбирам*. Четенето на тази книга за мен е толкова важно, както дишането на кислород.

Бхагавад гита излага несравним метод за осъществяване на дхармата. В началото на историята Арджуна е парализиран

---

* Торо живял в построена от самия него къщичка на брега на езерото Уолдън наскре гора, притежавана от неговия приятел и наставник Ралф Уолдо Емърсън, близо до Конкорд, Масачузетс. През 1854 г. написва *Уолдън или живот в гората* – автобиографична есеистична творба, представляваща своеобразна декларация за лична независимост, социален експеримент за прост и самодостатъчен живот – централна тема на американския романтически период. – Бел. ред.

от съмнението. Подобно на Хамлет, той не е в състояние да действа. До този момент Аргжуна се е опитвал да живее добре – опитвал се е да изживява своята дхарма на воин по най-добрия начин. Но в някакъв момент светът му се сгромолясва. Аргжуна имал обаче щастието, че Кришна, маскиран като колесничар, се превръща в негов духовен учител, психоаналитик, наставник, вдъхновител и ментор. Разбира се, Кришна е не какво да е същество, а Бог.

В началото на историята Аргжуна е рухнал на пода на колесницата. Той е смазан от съмненията и конфликтите, свързани със собствените му действия – със собственото му призвание – на полето на велика битка, която всеки момент ще започне. „Какво наистина съм призван да *направя* в този случай?“ – пита той Кришна. Да участвам ли в тази битка или не? Как да действам по такъв начин, че да не унищожа собствената си душа и душата на света? Как да действам по такъв начин, че да осъществя своята дхарма?

Бхагавад гита е блестящо учение за проблемите на *действието*. Днес толкова много се говори за проблема *да бъдеш в настоящето*. (И с право.) Но какво щастие е да откриеш велика свещена книга за *действието*. „От значение е единствено действието“ – казва и великият йезуитски учен Теяр дьо Шарден. Всъщност в нашия свят няма съществуване без действие. Наистина, прекарваме по-голямата част от живота си в действие. От гледна точка на *Гита* най-висшият вид действие е свършено проявление на *да бъдеш*. Малко абстрактно ли ви звучи? Ще стане много по-конкретно, когато осмислим аргумента на *Гита*.

Аргжуна има множество прекрасни въпроси за Кришна – въпроси, на които и ние бихме искали да намерим отговори: Кой съм аз, за бога? И как мога да изразя автентично онова, което съм наистина?

В хода на осемнадесет омагьосващи глави Кришна и Арджуна разнищват тези въпроси. Кришна изнася няколко възхитителни беседи за действието и недействието, за съмнението и вярата, за знанието и любовта. Арджуна напредва бавно, глава след глава, някъде до към средата на книгата, когато Кришна най-после трябва да стане наистина суров с него. В прочутата Единадесета глава Кришна изважда силното си оръжие – и една от най-зашеметяващите теофании* в света взривява съзнанието на объркания Арджуна. Сега той наистина разбира с кого си има работа. Оттук нататък следват някои от най-вдъхновяващите поучения в цялата човешка цивилизация – за отдадеността, любовта, работата и гълга.

До края на книгата тези двама приятели са изяснили Истината. А читателят изпитва *яснота*.

Ако се огледате, може да забележите, че виждате *Бхагавад гита* навсякъде. Естествено, в курсовете по световна литература всички продължават да я четат. И не само това. Чувам, че напоследък измества *Изкуството на войната*** от рафтовете на висшите корпоративни ръководители.

Надявам се да е истина. Това показва, че най-после започваме да внасяме духовната практика във всекидневния си живот – отдалечаваме се от превратното разбиране, че духовният живот е приоритет на църквата или е възможен само върху възглавничката за медитация в духовните центрове. Или че постоянните духовни търсения са присъщи единствено на

---

* Теофания (от старогръцки) – непосредственото явяване на бог. – Бел. рег.

** *Изкуството на войната* е най-знаменитият военен трактат на всички времена, гениална творба на древнокитайския пълководец и философ Сун Дзъ. Засегнатите теми за битката, успеха и поражението, стратегията и тактиката в отстояването на целите, далеч надхвърлят военната тематика. – Бел. рег.

хората, водещи така наречения религиозен живот. Не. Арджуна е архетип на духовния човек в *действие*.

Всъщност, *Бхагавад гита* е написана точно, за да ни покаже как да превърнем света на действието (пазара, работното място, семейството) в поле на духовно развитие. Тя представя истинския живот, всекидневния живот като най-плодотворния път за трансформация.

Съвременният прочит на *Бхагавад гита* коригира едно недоразумение относно „всекидневния живот“ – погрешното убеждение за природата на човешкото себеосъществяване. Представете ни за самореализацията често са свързани с мечти за богатство, власт, слава и накрая заслужен отгих. Според тези фантазии удовлетворяващ живот е онзи, в който разполагаме с толкова свобода и свободно време, че вече не ни се налага да работим и да се борим. Най-сетне, след като през по-голямата част от живота си сме работили, за да се измъкнем от „обикновения живот“, можем да се отпуснем до басейна, където намираме истинско щастие и истинско удовлетворение и можем спокойно да реем поглед из чистото синьо небе...

Ученията на *Гита* сочат една много по-интересна гледна точка: хората всъщност се чувстват най-щастливи и най-удовлетворени, когато се изправят пред предизвикателството на своята дхарма в *този свят*, когато влагат огромни усилия в някаква дейност, за която имат истинско призвание. Това е работата ни в света. А под работа, разбира се, аз нямам предвид „професия“. За мнозина – както е за Арджуна – предизвикателствата пред нашето житейско призвание изискват развиването на високо майсторство. Онези, които са вкушали този вид майсторство, са преживявали мигове, в които усилието става безусилно: радостно, талантливо и неограничено. Тези моменти на безусилно усилие са така велики, че ни увеличат още по-надълбоко във възможностите на призиванието ни. В края на

живота си повечето от нас ще открият, че са се чувствали най-удовлетворени от предизвикателствата и успешните битки за майсторство, творчество и пълно проявление на дхармата си в света. Удовлетворението идва не в *убежище*, встрани от света, а чрез *напредването* и пълната ангажираност.

Двухилядолетната *Бхагавад гита* ни представя поредица от изумителни принципи за оптимален живот и за превръщането на умелото действие в духовна практика.

През 2005 г. поех ръководството на един нов институт в Крипалу, наречен Институт за необикновен живот. Целта ни беше да проведем щателно научно изследване на удовлетворението – да разберем *майсторското съществуване* от вида, описан в *Гита*, и да проучим начините, по които то може да се прояви в съвременността. Има ли хора, които *наистина* изживяват дхармата си автентично и по удовлетворяващ начин? Познаваме ли ги? Има ли нещо специално, което характеризира живота им? Тези хора наистина ли скачат от леглото сутрин? Какво биха могли да означават за нас ученията на Кришна и Арджуна?

Старанието ни да разберем тези неща ме отведе до сериозно проучване на живота на така наречените велики хора – онези, които са проявили гения си. Във Въведението вече споменах някои от тези личности – Торо, д-р Шарден, Мертън – и по-нататък в книгата ще научите още за тях и за много други велики личности. От проучването си на тези добре известни примери за осъществена дхарма научих невероятно много, включително окуражаващия факт, че много от тях са имали точно толкова съмнения, неврози и страхове като всички останали. А често и повече.

Междувременно се вглеждах и в така наречените „обикновени съдби“, „обикновени животи“. Като моя и вашия. А какво

вдъхновение ми донесе изследването им! Оказва се, че сред така наречените *обикновени* животи има много, много *велики*. Всъщност за мен вече няма никаква разлика между великите и обикновените животи.

Трябва да призная, че това ме изненада. Ако изненадва и вас, препоръчвам ви да огледате внимателно собствената си общност. Навсякъде около вас има хора, които осъществяват призива си – всевъзможни призвания, които даже не са ви впечатлявали. Отстрани не е толкова лесно да се каже дали някой е напълно отгаден на дхармата си. Причината е, че дхармата предизвиква такъв силен плам (и понякога така скрит), че често е невидим за обикновения поглед. Може би съседът, когото смятате за много странен, понеже си седи у дома, събира марки, понякога забравя да си изхвърли боклука и не идва на годишното съседско парти – всъщност е изцяло отгаден на тайното си призвание. Може би всеотдайните му усилия са издигнали колекционирането на марки до напълно ново, почти генерално ниво. Може би той е разгадал мистерията на марките или е на път да го направи. Вътрешно гори, но вие не го виждате. Ала твърдя, че ще имате рентгенови очи за подобни неща, ако и вие следвате дхармата си със същия плам.

А вие? Вие боите ли се, че може да сте изпуснали влака? Че сте се откъснали от истинското си призвание и се носите безцелно в океана?

Ето ви още една изненада, която може да ви окуражи. При първата си среща с идеята за дхармата повечето обикновени хора, които изследвах, смятаха, че да следват дхармата си вероятно би означавало да започнат напълно нов живот. Да напуснат работата си в застрахователната компания и да се преместят в Париж, за да рисуват. Да изоставят работата си в дома за възрастни хора и да се отправят на самотно плаване в световния океан. Обаче се оказа, че повечето хора живе-

ят много близо до своята дхарма. Наистина. На една ръка разстояние. Какъв е проблемът тогава? Същите тези хора, макар да са много близо до дълбоката мистерия на дхармата, знаят твърде малко за нея. Не я назовават. Не я познават. Не я изживяват съзнателно. Собственото им свещено призвание се крие. Постоянно им убягва. А, както ще видим, когато става дума за дхарма, няма значение дали отклонението е с един инч или с една миля. Важното е да уцелиш.

И така, тръгнете с мен и с моите спътници и ученици да изследваме проблема за себerealизацията, докато разказваме историята за Кришна и Арджуна, както и историите на велики хора, ярко илюстриращи принципите на съществуването, изложени в *Бхагавад гита*. Донесете страховете, неврозите и съмненията си; не оставяйте този прекрасен товар зад гърба си. Донесете отчаянието си и най-пламенните си желания за пълноценен живот. Съберете се край огъня с останалите обикновени хора, докато изследваме не така неосъществимата възможност за пълноценно съществуване.